

Втілена мрія мандрівника. Паспорти, візи та проїзні документи для машинного зчитування

Джоуль Ф. Шав²

У ХХІ ст. контроль безпеки мандрівників значно посилюється. Перше, що спадає на думку, — це перевірка особистості й багажу в аеропортах. Зазвичай ми не звертаємо уваги на перевірку безпеки документів, що засвідчують особу, а вона є не лише важливою, але й істотною частиною подорожі. Для внутрішнього туризму місцевими органами влади дозволяються різні варіанти документів, що засвідчують особу. Але міжнародна подорож — зовсім інша справа. Під час перевірки особи органами прикордонного контролю або авіакомпанією необхідно надати офіційні проїзні документи, такі як паспорти, і, за необхідності, візи, або, якщо це дозволяється, інші офіційні проїзні документи, що забезпечують ідентифікацію особи та підтверджують її право на перетинання кордону: національне посвідчення особи (ID-картка), ідентифікаційну картку, що підтверджує наявність виду на проживання (Permanent Resident Card), картку перетину кордону (Border Crossing Card) тощо. Історично склалося так, що правила оформлення офіційних проїзних документів встановлювались країною, яка видавала документ. Хоча певна інформація, наприклад, країна видачі документа, дата його надання та закінчення строку дії, ім'я та фото власника, дата його народження та громадянство, стала загальноприйнятною, але ніяких стандартизованих положень, які б узгоджували вимоги до цих документів, не існувало.

З часом, коли міжнародний туризм став інтенсивнішим, а обсяги перевезень значно зросли, з'явилася необхідність у стандартизації проїзних документів та інформації, що міститься в них.

Плід спільної співпраці

У 1968 році Міжнародна організація цивільної авіації (ICAO) створила «групу з паспортних карток»

з метою встановлення технічних характеристик та інструкцій для розроблення стандартизованої форми паспорту. Визнаючи загальну важливість автоматизації, група розробила специфікації на стандартизовані дані паспорта для машинного зчитування. Перше видання технічної специфікації ICAO Doc 9303 «Паспорт для машинного зчитування (MRP)» було опубліковано у 1980 році як практична рекомендація.

У 1985 році ISO самостійно, але з використанням технічних характеристик, визначених в ICAO Doc 9303, розробила стандарт на MRP.

Розуміючи вигоди співпраці, ISO та ICAO у 1989 році уклали офіційні угоди про спільну роботу з розроблення стандартів на проїзні документи. У результаті була опублікована серія технічних специфікацій на паспорти, візи та інші документи, що засвідчують особу та можуть бути подані замість паспорта або візи. ISO та Міжнародна електротехнічна комісія (IEC) у рамках підкомітету SC 17 «Картки і персональна ідентифікація» спільного технічного комітету ISO/IEC JTC 1 «Інформаційна технологія» опублікували короткі підтвердження кожної з основних специфікацій ICAO Doc 9303, а також стандарт ISO/IEC 7501 «Картки ідентифікаційні. Проїзні документи для машинного зчитування»:

- Частина 1: Паспорт для машинного зчитування (2008);
- Частина 2: Віза для машинного зчитування (1997);
- Частина 3: Офіційні проїзні документи для машинного зчитування (2005).

Ці нові форми проїзних документів надають значні вигоди мандрівникам.

² Джоуль Ф. Шав з 1989 року обіймає посаду організатора зустрічей робочої групи WG 3 «Ідентифікаційні картки, проїзні документи для машинного зчитування» підкомітету SC 17 «Картки і персональна ідентифікація» технічного комітету ISO/IEC JTC 1 «Інформаційна технологія». Він визнаний практикуючим спеціалістом, який у 1985 році очолює роботу з розроблення першого машинного зчитувача інформації для паспортів, а також керівником проектів з модернізації оформлення та видачі проїзних документів урядами по всьому світові.

Основний принцип розпочатої роботи зі стандартизації полягав у тому, що інформацію про документ (країна видачі, номер документа, дата видачі, термін дії) та про його законного власника (ім'я, громадянство, дата народження) мають подавати у двох форматах: для машинного зчитування та для візуального сприйняття. Цей принцип застосовується і сьогодні. Він забезпечує можливість швидкої та ефективної перевірки документів ручним або машинним способом як під час слідування, так і в кінцевому пункті призначення.

Проїзні документи нового покоління

У 1998 році ISO та ICAO розпочали роботу з розроблення проїзних документів нового покоління, під час якої вперше застосовувався принцип подання інформації в двох зазначених вище форматах, а також передбачалося:

- поліпшення ідентифікації пред'явника як законного власника документа;
- удосконалення можливості перевірки самого документа та інформації, що міститься в ньому;
- збільшення обсягу інформації про особу, порівняно з тим, який фізично може вмістити площа сторінки.

У результаті нове покоління проїзних документів перевищило ці очікування, а також були встановлені принципи стандартизації для багатьох бізнес-процесів, що прагнуть удосконалити підтвердження особи (наприклад, контроль доступу), управління ідентифікацією (наприклад, електронний уряд), а також рівень національної безпеки (наприклад, національні картки ідентифікації).

Сучасний біометричний або електронний паспорт відповідає основним принципам, встановленим технічними експертами в 1960-х роках, і одночасно володіє рядом нових важливих функцій. Паспорт використовує надійно вбудований безконтактний комп'ютерний чіп високої ємності, що дозволяє:

- розширити ємність документа для зберігання великих обсягів інформації;
- збільшити обсяг інформації, поданої в найкоротший термін, шляхом використання безконтактного зчитування інформації безпосередньо з документа;
- поліпшити достовірність даних, перевірку цілісності та недоторканості приватного життя з використанням високонадійного цифрового підпису та інфраструктури управління відкритими ключами (PKI).

В електронних паспортах для встановлення особи використовується біометрія, (біометричні дані особи були визнані в стандартах обов'язковими для глобальної взаємодії). Це покращує і полегшує забезпечення відповідності між особою та її проїзним документом.

Міжнародні стандарти на електронні паспорти та інші електронні проїзні документи опубліковані як нові частини стандартів ICAO Doc 9303 і ISO/IEC 7501.

Нові форми проїзних документів виявились не лише зручними у використанні, але й здатними запобігати крадіжкам. Наприклад, біометрична перевірка особи в теперішній час широко застосовується для підтвердження того, що особа, яка подає документ на перевірку, є дійсно тією особою, що отримала його.

Стандарти також встановлюють спеціальні засоби безпеки, що використовуються під час розроблення проїзних документів, серед яких: спеціальні чорнила для службового використання, захищені друківані бланки, захисне ламінування. Стандарти враховують швидкий розвиток машинного опрацювання інформації, що дозволить перевіряти проїзні документи з використанням сучасних технологій. Усі ці особливості не лише здатні підтвердити достовірність і цілісність проїзного документа та його змісту, а й дозволяють виявити підробки і шахрайства.

Глобальне упровадження

Країни визнали численні переваги впровадження нових стандартів на проїзні документи. Сьогодні всі 192 країни-члени ICAO взяли на себе зобов'язання закінчити видачу традиційних MRPs.

Поширеною помилкою є те, що стандарти серії ISO/IEC 7501 та стандарти серії ICAO Doc 9303 надають лише настанови стосовно оформлення проїзних документів, змісту й стилю подання інформації. Фактично ці стандарти визначають набір процедур та рекомендують найкращу практику, яка зміцнює цілісність та безпеку видачі проїзних документів, забезпечує ефективну перевірку пасажирів та їхніх документів і, нарешті, сприяє безпеці в країнах по всьому світові.

Стандарти серії ISO/IEC 7501 та серії ICAO Doc 9303 зробили набагато більше, ніж гармонізація обміну інформацією. Вони забезпечили глобальну взаємодію, узгодження та ідентифікацію особистості, право та доступність перевірки для мандрівників незалежно від того, де ці перевірки проводяться і ким (органами видачі документів, органами прикордонного контролю або транспортним персоналом).

Уряди та уповноважені органи влади мають забезпечити реалізацію програм, які виходять за рамки звичайної видачі проїзних документів, підтримуючи нові ініціативи й найкращий досвід у цій галузі.

Найчастіше переваги міжнародних стандартів не є очевидними. Проте вплив стандартів серії ISO/IEC 7501 та серії ICAO Doc 9303 відчувається одразу, адже мандрівники XXI ст., обтяжені посиленням перевірок, дуже цінують ту простоту, яка стала можливою завдяки узгодженим та визнаним на глобальному рівні проїзним документам. ▶